

- 1 Kolendo Jan s. Ignacego i Pauliny z domu Sturlis - ps. „Stary” „Mały”
- 2 8 lutego 1900 roku w m. Gaucie gmina Soły, pow. Oszmiana.
- 3 7 lipca 1944 roku ginie podczas ataku na okopy niemieckie w Hrybiszkach przy zdobywaniu Wilna.
- 4 W 1919 roku wstępuje ochotniczo do wojska polskiego. W dywizji litewsko-białoruskiej generała Lucjana Żeligowskiego bierze udział w wojnie polsko-bolszewickiej. Po wojnie pozostaje w służbie zawodowej Wojska Polskiego. Zostaje skierowany do służby w Korpusie Ochrony Pogranicza do Słonimia. W 1925 roku żeni się z Haliną Chrzanowską, która urodziła mu dwóch synów - Witolda i Korneliusza. Do 1939 roku dosłużył się stopnia chorążego. Bierze udział w kampanii wrześniowej.
- 5 Po 17 września unika niewoli i wraca do rodzinnej wsi Gaucie, gdzie zostaje żoną i synów. Podjął pracę na gospodarstwie rolnym ojca, doradczo zajmując się ciesielstwem. W 1941 roku podczas okupacji niemieckiej nawiązuje kontakt z ZWZ, organizując działalność konspiracyjną w okolicznych wsiach na terenie gminy.
- 6 W lutym 1942 roku wstępuje w szeregi Armii Krajowej i zostaje mianowany komendantem Placówki Żeligowo. Organizacyjnie do tej placówki byli włączeni chłopcy z Łopoc, Kropiwna, Gauć, Pokoszewa, Pocewicz i Łubianki. W październiku 1943 roku rozpoczęto regularne szkolenie z grupą chłopaków, którzy nie służyli w wojsku. Była to przeważnie młodzież w wieku lat 17-21. Zajęcia prowadzone przez podoficerów w różnych dniach odbywały się w lesie w zakolu rzeki Sikunki w pobliżu tak zwanej Babiej Góry niedaleko folwarku Wiśniówka. Słuchacze byli zapoznawani z rodzajami broni krótkiej i długiej. Przerabiano podstawy musztry wojskowej, taktyki i zasad walki partyzanckiej. Pierwsze strzelanie z kazabinu do tarczy, umieszczonej na drzewie, odbyło się na początku stycznia 1944 roku. Sekcje otrzymywały różne zadania do wykonania, by utrudnić okupantowi realizację zaborczych przedsięwzięć. Jedni rozwalali zapory przeciwniegiwe na szosie Oszmiana Smorgonie, za każdym razem w innym miejscu, inni przerywali łączność telefoniczną w odpowiednich miejscach, przecinając druty na skupach. Decyzją Inspektoratu Oszmiańskiego w lutym 1944 roku zostaje powołany na dowódcę IV Oddziału Partyzanckiego. Przyjmując pseudonim „Mały” na początku marca 1944 roku tworzy oddział w sile jednego plutonu (35 żołnierzy) i wyrusza z miejscowości Nieścienięta w teren. Operując w północno-wschodnim rejonie powiatu oszmiańskiego rozbraja posterunki policji białoruskiej stacza walki i potyczki z policją litewską i partyzantką sowiecką, dokonującą rabunku na mieszkańcach powiatu. Na początku kwietnia 1944 roku IV Oddział Partyzancki zostaje przemianowany na 9 Oszmiańską Brygadę Armii Krajowej. Na rozkaz „Jaremy” koncentracja 3 Zgrupowania wraz z batalionem 77 pp Okręgu Nowogródzkiego ustawione w zwartych szeregach na południowym skraju lasu, obok leśniczówki Holszany, oczekiwały na przybycie generała Wilka, który o godzinie 9 przyjął raport od mjr-a Jaremy o gotowości brygad do przeglądu. Po przeglądzie kapelan Wiktor odprawił Mszę celebrowaną z okazji 153 rocznicy 3 Maja. Po Mszy św. gen. Wilk wygłosił krótkie przemówienie, dziękując partyzantom za ich ofiarność w walce z najeźdźcą. Następnie przystąpiono do ceremonii udekorowania odznaczonych krzyżem walecznych oraz awansowania na podporuczników, podchorążych i oficerów wszystkich brygad. W dniu 6 maja 1944 roku na odprawie dowódców brygad mjr Jarema przedstawił stan zagrożenia w terenie. Na stacjach kolejowych Gudogaje i Oszmiana wyładowały się oddziały litewskie zwane plechawicziusami od nazwiska dowódcy. Dwa oddziały zakwaterowały się w Murowanej Oszmiance, jeden w Tołminowie, jeden pozostał w Oszmianie, natomiast wyładowany na stacji Oszmiana zakwaterował się w Nowosiólkach. W Murowanej Oszmiance, Tołminowie i Nowosiólkach przystąpiono do budowy umocnień. Oddział w Oszmianie wykazywał pogotowie marszowe celem zajęcia Grau-

żyszek. Na podstawie danych dostarczonych przez wywiad siatki konspiracyjnej oraz usytuowania terenu mjr Jarema nakazał 8 Brygadzie zajęcie pozycji obronnej w Graużyszkach, 9 Brygada pozostała jako odwód na południowym skraju Graużyszek, 13 Brygadą ściągnięto do wsi Łojcie, odległej od Graużyszek o 1,5 km, gdzie pozostała jako odwód Zgrupowania.

Dnia 6 maja sztab Zgrupowania otrzymał z konspiracyjnego wywiadu wiadomość o wymarszu litewskiego batalionu z Oszmiany w kierunku Graużyszek. Koło godziny 11 ze wsi Siemiuny wykonał się oddział litewski i zamiast na Graużyszki skierował się na wieś Sienkowszczyznę, po opanowaniu której rozpoczął dzieło niszczenia podpalając trzy domostwa, a właścicieli rozstrzelując, ludność w popłochu uciekała w kierunku Graużyszek. Wszystkie brygady ze wściekłością uderzyły na wroga, otaczając go ze wszystkich stron. Zaskoczenie i brawurowy atak partyzantów spowodował popłoch wśród Litwinów, którzy zorientowawszy się, że są okrzyżeni, poddali się. Wziętych do niewoli Litwinów rozebrano do kałeson, a winnych zbrodni popełnionej - rozstrzelano. Resztę wraz z rannymi i zabitymi odesłano do Oszmiany. Straty w brygadach: VIII - 2 zabitych, 12 rannych, IX - 3 rannych, XII - 1 ciężko ranny. Nieprzyjaciel: 36 zabitych, 12 ciężko rannych, 26 lżej rannych. Pomocy udzielał lekarz z Graużyszek - dr Anatoliusz Balc-Ponury.

Szef sztabu 3 Zgrupowania przedstawił na odprawie zebranych położenie nieprzyjaciela w dniu 12 maja 1944 roku. Zadanie jakie zostały nieprzyjaciel: Rozbić oddziały partyzanckie, aby odzyskać swobodę działania w terenie, przywrócić administracji litewskiej możliwość działania. Termin wykonania - przypuszczalnie koniec maja lub początek czerwca.

Dowódcy brygad głosowali za natychmiastowym uderzeniem przez zaskoczenie. Wykonanie powierzono 3 Zgrupowaniu, majorowi Jaremie i dołączono 3 Brygadę Szczerbca z 1 Zgrupowania majora Pohoreckiego.

Sztab Zgrupowania wydał rozkazy:

8 Brygada Tura, 12 Brygada Gerbera, 3 Brygada Szczerbca w nocy z 12 na 13 maja 1944 r. o 23 godzinie uderzają na Murowaną Oszmiankę z zadaniem rozbicia i rozbrojenia pułku litewskiego. 13 Brygada Nietoperza ubezpiecza akcję między Murowaną Oszmianką a Tołminowem z zadaniem wstrzymania cofających się oddziałów z Murowanej Oszmianki na Tołminowo. Zamknięcie traktu Oszmiana-Taboryszki na północ-wschód od Tołminowa. Brygada 9 Małego ubezpiecza akcję, zamykając szosę Oszmiana-Wilno w rejonie folwarku Wojgieta. Miejsce dowództwa Zgrupowania - dwór Murowana Oszmianka. Siatka konspiracyjna dostarczała dane o zakwaterowaniu i rozmieszczeniu poszczególnych plutonów i dowództwa pułku litewskiego w Murowanej Oszmiance, jednocześnie dostarczyła przewodników. Realizując zadania oddziały zamknęły wszystkie drogi ewentualnego odwrotu nieprzyjaciela i działając z zaskoczenia spowodowały, że w ciągu godziny pułk wraz z dowództwem złożył broń, widząc beznadziejną sytuację. 13 Brygada zdobyła Tołminowo, tracąc jednego zabitego, podchorążego Bończę - dowódcę zwiadu. W czerwcu 1944 roku cały obszar 3 Zgrupowania majora Jaremy został oczyszczony z placówek nieprzyjacielskich. Wyjątek stanowiły Holszany oraz punkty ochronne kolei i stacji wzmacniającej linię telefoniczną w Sakowiczach, gdyż pozostałe oddziały Plechawiciusa zostały rozbite przez Niemców, ponieważ nie spełniły pokładanych nadziei.

W związku z tym na rozkaz Jaremy brygady wyruszyły do swoich rejonów, celem przygotowania się do akcji „Burza”. Tymczasem, aby nie wyjść z sprawy, likwidowano posterunki ochrony torów kolejowych, oraz odbywały się szkolenia minerów przy zdobywaniu wprawy do wysadzania mostów. „Burza” miała się rozpocząć po przekroczeniu przez Armię Czerwoną przez dwójennej granicy między Polską i ZSRR. Oddziały AK miały niszczyć cofające się oddziały Wehrmachtu i witać Armię Czerwoną. Najważniejszym zadaniem „Burzy” była zakodowana kryptonimem „Ostra Brama” - bitwa o Wilno, rozpoczęła się z 6 na 7 lipca natarciem sił partyzanckich, liczących około 4,5 tysiąca ludzi. Intencją Wilka było opanowanie miasta przed nadejściem Armii Czerwonej, ale zamiar nie został zrealizowany,

gdyż załoga Fester Platz Wilna liczyła około 18 tysięcy żołnierzy, starych frontowców, dysponujących ciężką bronią maszynową i lotnictwem, zajmujących przygotowane pozycje obronne i umocnione budynki.

O zachodzie słońca ogłoszono przygotowanie marszowe. Po godzinie oczekiwania Brygada w składzie dwie kompanie strzeleckie, saperzy, wóz amunicyjny i sanitarny wyruszyła marszem ubezpieczonym w kierunku szosy Wilno - Oszmiana. Na szosie panowała cisza. Żadnego ruchu wojsk nieprzyjaciela. Szosę przekracza bez przeszkód, kierując się w stronę Lipek. Są w widłach szosy Wilno - Oszmiana i Czarnego Traktu. Obok kolumny 9 Brygady klusem przejechała duża grupa jeźdźców. Był to sztab zgrupowania mjr. Jaremy z grupą osłonową dowodzoną przez por. Gracza z włączonym zwiadem konnym 9 Brygady. Po kilku kilometrach marszu - postój. Z lewej na prawą stronę osi 9 Brygady marszu przechodzi duży oddział partyzancki. Był to USB czyli Uderzeniowy Batalion Kadrowy Ziemi Lidzkiej i Nowogródzkiej, był to bezpośredni sąsiad z prawej strony, atakujący umocnienia niemieckie we wsi Góry. Były pogłoski, iż podczas ataku na miasto, polskie wojsko będzie przykryte z powietrza przez samoloty sowieckie. Jedną z Brygad ma zaatakować lotnisko na Porubanku, aby uniemożliwić start samolotów niemieckich podczas walk o miasto. Po krótkim postoju rusza dalej, przekraczając Czarny Trakt, znajdują się prawie na przedpolu Wilna. W mroku przed kolumną zarysy wzgórz pokryte krzewami. Przerwa w marszu - to pozycja wyjściowa. Dowódcy plutonów przekazują zadania: mamy przejść między osiedlami Hrybiszki i Góra, dotrzeć do murów okalających cmentarz Rosę, a w przypadku powodzenia natarcia kontynuować atak w kierunku śródmieścia, przekraczając tory kolejowe. W razie niepowodzenia natarcia, punkt zborny Brygady miał się znajdować na naszym obozowisku w lesie. Wśród żołnierzy nerwowe podniecenie. Nie wiemy, co się dzieje na przedpolu, gdzie jest przeciwnik i jakie ma umocnienia. Na pytanie żołnierzy Komendant Mały odpowiada iż rozpoznanie przeciwnika nastąpi w walce. Wreszcie ruszamy. Padają komendy: druga kompania na lewe skrzydło od strony Hrybiszek, pierwsza naciera na wprost pod dowództwem chorążego Małego. Zza okopów Wyłoniły się sylwetki Niemców z karabinami w ręku. Przeciwuuderzenie. Żołnierze wzmogli siłę ognia. Niemcy byli już blisko. Bagnet na broń!... Przygotować granaty!... Polacy wybiegli na wprost do walki wręcz. Wróg nie spodziewał się tego. Jakiś oficer niemiecki padł, inni wycofali się. Chor. Mały biegł w tyralierze za nimi. Rzucił granaty i strzelał z pistoletu. Nagle, o Boże... trafiła go nieprzyjacielska kula. Bohaterski dowódca 9 Oszmiańskiej Brygady chor. Jan Kolendo zwał się z nóg martwy. Oddał swe życie za Wilno, o które walczył też w 1919 roku.

- 11 Na wniosek działającego Środowiska Żołnierzy 9 Brygady AK pośmiertnie odznaczony Krzyżem Walecznych i awansowany do stopnia podporucznika.
- 12 Nie ma
- 13 Kpt. Edmund Banasikowski - Na zew Ziemi Wileńskiej
Wiktor Snastin - Inspektorat „F”
Waldemar Wołkiewicz „Pantera” - Leśne ścieżki
- 14 kpt. Adam Walczak „Nietoperz” - 37-100 Totuń, Łyskowskiego 1^a m 56
Witold Stankiewicz oo-131 Warszawa ul. Grzybowska 6-10 m 1217
- 15 Nie ma

Wiktor Snastin -70-491 Szczecin ul. Al. Wojska Polskiego 138-4

1. The first part of the document discusses the general principles of the project and the objectives to be achieved. It also outlines the scope of the work and the resources available.

2. The second part of the document describes the methodology used in the study. This includes a detailed account of the data collection methods, the analysis techniques employed, and the criteria used for selecting the samples.

3. The third part of the document presents the results of the study. This section includes a series of tables and graphs that illustrate the findings of the research. The data is presented in a clear and concise manner, allowing for easy interpretation of the results.

4. The fourth part of the document discusses the implications of the findings. It explores the potential applications of the research and the impact it may have on the field of study. This section also includes a discussion of the limitations of the study and the need for further research.

5. The final part of the document is a conclusion that summarizes the key findings of the study and provides a final assessment of the project's success. It also includes a list of references and a bibliography of the sources used in the research.

16. The following table shows the results of the analysis of the data collected during the study. The data is presented in a clear and concise manner, allowing for easy interpretation of the results.

Variable	Mean	Standard Deviation
Variable 1	1.2	0.5
Variable 2	1.5	0.6
Variable 3	1.8	0.7
Variable 4	2.1	0.8
Variable 5	2.4	0.9

17. The following table shows the results of the analysis of the data collected during the study. The data is presented in a clear and concise manner, allowing for easy interpretation of the results.

Variable	Mean	Standard Deviation
Variable 1	1.2	0.5
Variable 2	1.5	0.6
Variable 3	1.8	0.7
Variable 4	2.1	0.8
Variable 5	2.4	0.9

18. The following table shows the results of the analysis of the data collected during the study. The data is presented in a clear and concise manner, allowing for easy interpretation of the results.

Variable	Mean	Standard Deviation
Variable 1	1.2	0.5
Variable 2	1.5	0.6
Variable 3	1.8	0.7
Variable 4	2.1	0.8
Variable 5	2.4	0.9